

OBSERVATIONS REGARDING THE LITERARY COMPONENT OF CEREMONIAL TEXTS OF THE CAROLLING CUSTOM IN THE ALMAJ VALLEY, CARAȘ-SEVERIN COUNTY

Maria Vâtcă, PhD Student, West University of Timișoara

Abstract: The purpose of the present paper is to take into consideration some aspects regarding the literary component of ceremonial texts specific to the carolling custom – the most representative manifestation among winter customs –, referring to the Almaj Valley, Caras Severin County.

Thus, the following aspects will be taken into consideration: the repetition – one of the fundamental characteristics of oral literature belonging to the traditional culture –, the occurrence of the chorus (Ler, Leroloi, Florile dalbe, Măru-ăl cu florili dalbe), the different variants of filling in sounds/ syllables, suppressing some vowels / syllables (so that the line can be fit into the metric pattern of the melodic line), diminutive structures, the ethic Dative, as well as other distinctive notes of the structure of the text.

It must be noted that the emergence of the majority of the elements mentioned in the texts belonging to this essential custom for the traditional community in the Almaj Valley is mainly due to the status of archaic poetry that these ceremonial creations have.

Keywords: *The Almaj Valley, traditional culture, carolling, carol, literary text.*

Pornind de la premisa că, în general, obiceiurile sunt fapte culturale complexe, cu rolul de a organiza viața oamenilor, de a le marca momentele importante ale existenței, acestora le poate fi atribuit un rol educativ, modelator, cu un caracter polivalent, ținând seama și de faptul că evoluția funcției semnelor în timp a complicat descifrarea sensurilor¹.

Colindatul, cel mai reprezentativ obicei din perioada sărbătorilor de iarnă², poate fi descris ca fiind un ceremonial complex, transmis prin texte (cântate sau strigate), iar uneori prin măști, dansuri, acte și gesturi rituale, formule magice, urări de sănătate. Menționăm că obiceiul colindatului în Valea Almăjului³ poartă numele de *colendă* (cf. expresia „te-ai dus în colendă”), dar aceeași denumire o are și textul ceremonial – colindul (*colendă*) –, precum și bățul de colindător.

Demn de semnalat este faptul că, până prin 1948, în Almăj exista o practică solidă (în special sub aspect religios) a colindatului, estompată mult până în 1990. Sunt localități care au păstrat obiceiul, restricțiile manifestându-se doar în ce privește textele ceremoniale, dar și acelea se colindau pe ascuns la cine le solicita, cu precădere la cei bătrâni, care cunoșteau vechile practici.

În sfera poeziei populare proprii spațiului românesc, colindul (colinda) este identificat(ă) ca reprezentând „categoria cea mai masivă și mai diversificată de texte

¹ Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Editura Univers, 1999, p. 203.

² Ovidiu Papană, *Categorii ale producțiilor folclorice muzicale românești*, Timișoara, Tipografia Universității de Vest, Facultatea de Muzică, 2006 (curs litografiat), p. 6.

³ Valea Almăjului este un ținut situat în partea de sud-est a județului Caraș-Severin, fiind străbătut de râul Nera și cuprinzând următoarele localități: Bănia, Borlovenii-Noi, Borlovenii-Vechi, Bozovici, Dalboșeț, Gârbovăț, Lăpușnicu-Mare, Moceris, Pătaș, Prigor, Prilipeț, Putna, Ravensca (sat de cehi), Rudăria (astăzi – Eftimie Murgu), Șopotu-Nou (cu satul Stancilova), Șopotu-Vechi.

ceremoniale”⁴, aspect ce s-a impus în diversele cercetări cu privire la tezaurul lingvistic, dar și în specificul poeziei scrise, depășind granițele preocupărilor etnografice⁵.

Ținem să semnalăm faptul că, în pofida diferențelor dintre colinde și cântece de stea, s-au produs unele întrepătrunderi între aceste două categorii, ca, de pildă, adaptarea unor texte mai noi de cântec de stea la unele melodii vechi de colindă⁶. Astfel, vom folosi termenul *colindă / colind* în sens larg, chiar dacă textul analizat este cel al unui cântec de stea⁷, tropar etc. Totuși, în lucrarea de față ne vom referi mai ales la colindele din zonă, deoarece cântecele de stea folosite în acest areal, cu precădere în perioada actuală (*O, ce veste minunată, Trei păstori, Trei crai de la Răsărit, Cerul și pământul* etc.), cunosc o serie de variante, numărul lor fiind în creștere datorită împrumuturilor din alte zone, în special prin intermediul mass-mediei (televiziune, internet).

În ceea ce privește *componenta literară* a textelor ceremoniale din obiceiul colindatului, vom discuta mai jos câteva aspecte întâlnite în colindele din zona studiată – majoritatea publicate în culegerile de folclor ale cercetătorilor Emil Petrovici și Nicolae Ursu, precum și câteva dintre cele descoperite în urma anchetelor pe care le-am întreprins în Almăj.

În creațiile folclorice specifice Văii Almăjului, inclusiv în textele ceremoniale din obiceiurile de iarnă, au fost identificate aceleași elemente caracteristice poeziei populare românești, aceleași teme populare, „aceleași formule tipice de început și sfârșit, aceleași repetiții de cuvinte sau versuri întregi, aceleași refrene și strofe călătoare”⁸.

Referitor la componenta texturală, după cum se știe, vocabularul limbii se îmbogățește și cu ajutorul derivării, prin adăugarea de sufixe ori prefixe, fenomen întâlnit și în poezia populară, pe baza aceluiași reguli de formare a cuvintelor. Colinda, ca poezie arhaică, cunoaște o abundență a diminutivelor, prin care „se atenuază duritatea conflictelor și se imprimă o tonalitate afectivă”, determinând imagini luminoase, calde⁹. Diminutivele sunt încadrate în rime interioare, în versuri ce oferă o notă particulară poeziilor folclorice¹⁰. Iată câteva exemple de diminutive folosite în cadrul colindelor: „**Pietrișelie-n diegițălie**. (bis)”¹¹; „*Leroloi, Păstrișorul* mîeu, / *Leroloi, Stăpînioru* vostru?” și „*Leroloi, Obrăjioru* lui, / *Leroloi, Spuma* lapciliu. / *Leroloi, Ochișorii* lui”¹²; „**Scucișelie, bumbășelie**. (bis)”¹³.

Pe lângă aceste derivate semnalăm și apariția dativului etic: astfel, formele neaccentuate de dativ ale pronumelui personal de persoana I singular pot avea rolul de a indica participarea afectivă a locutorului la cele relatate. Exemplificăm, în continuare,

⁴ Monica Brătulescu, *Colinda românească*, București, Editura Minerva, 1981, p. 7.

⁵ Id., *ibid.*, p. 7.

⁶ Id., *ibid.*, p. 14.

⁷ Cântecul de stea are o temă exclusiv creștină, fiind de origine bisericească, cu un pronunțat caracter apusean; „se deosebește de colind prin tematică, prin structurile ritmice și sonore folosite, iar în cadrul formei arhitectonice, prin lipsa refrenului”. Cele două genuri muzicale sunt înrudite, dar, în cadrul cântecelor de stea, „subiectele biblice sunt tratate mult mai rigid (chiar dogmatic), iar conținutul versurilor nu mai face nicio referire legată de viața patriarhală obișnuită sau de raportul existent între divinitate și omul de rând” – Ovidiu Papană, *op. cit.*, p. 8.

⁸ Nicolae Ursu, *Cântece și jocuri populare românești din Valea Almăjului (Banat)*, București, Editura Muzicală, 1958, p. 24.

⁹ Monica Brătulescu, *op. cit.*, p. 91.

¹⁰ Gheorghe Vrabie, *Retorica folclorului: poezia*, București, Editura Minerva, 1978, p. 65.

¹¹ Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 164. Precizăm că, în lucrarea de față, redarea fonetică a textelor este aproximativă, cu respectarea scrierii cu *i* din original.

¹² Id., *ibid.*, p. 166.

¹³ Id., *ibid.*, p. 168.

asemenea situații: „*Leroloi, Pliecat, mi-au pliecatî, / Pliecat, mi-au pliecatî, / Leroloi, Juni colindători.*”¹⁴; „*Păstorilor fluierași / din picioare să-mi săltați, / cu îngerii să-mi cântați, / toți la stea să vă-nchinați*”¹⁵; „*Iar Irod când audza, / Iel năpoi mi să-ntorcia.*”¹⁶.

În colindele almăjene, întâlnim și completarea de sunete sau de silabe; avem în vedere *d*-ul protetic, precum și diferite alte modalități de completări de silabe. Prima formă, *d*-ul protetic, se plasează, de regulă, între două cuvinte, care „datorită vocalelor pe care le conțin la extremități sunt sesizate și înțelese mai greu când sunt pronunțate succesiv în timpul vorbirii sau al cântatului”¹⁷. În acest sens, există asocierea *florile albe – florile dalbe*, după cum vom vedea în exemplele ce urmează.

Epitetul *dalb*, provenit din adjectivul *alb*, ce se regăsește foarte frecvent în textele ceremoniale specifice colindatului, având „puternice implicații rituale și magice”, apare ca un efect de stil, însă, în opinia unor cercetători, odinioară, el a îndeplinit „o funcție rituală”¹⁸. *Culoarea albă* desemnează atât absența, cât și suma tuturor culorilor, fapt pentru care se asociază vieții diurne, luminii, Divinității, revelației, purității, dar și vidului, morții. „În folclorul românesc, în forma sa derivată *dalb (florile dalbe)*, e asociată frumuseții fără seamă, purității și gingășiei.”¹⁹. „Albul răsăritului este cel al întoarcerii: este albul zorilor ce redezvăluie o boltă cerească încă lipsită de culori”²⁰. În sfera simbolisticii identificate în cadrul colindatului din Valea Almăjului se remarcă prezența culorii albe; în obiceiurile din perioada sărbătorilor de iarnă, *albul (dalbul)* este întâlnit atât în textele colindelor, ale cântecelor de stea, cât și ca o culoare specifică altor componente (în pomul de Crăciun se puna vată *albă*, fețele de masă erau *albe*, colindătorii se îmbrăcau în haine *albe*). În culegerea *Cântece și jocuri populare românești din Valea Almăjului (Banat)*, Nicolae Ursu a cules din Bozovici diferite colinde ce conțin în structura refrenului sugestia albului: „Iest-on lacăt, iză lacăt. / *Măru-ăl cu florili dalbe*, / Iest-on lacăt izon lac’ / Pă marjina lacului / *Mărul cu florili dalbe*”²¹; „Micolaiie călărieșcie, / *Măru-ăl cu flori dalbe*”²²; „D-în curcie la Ghiorghe Vodă, / *Mărul cu flori dalbe*”²³. Alăturarea culorii imaculate cu floarea mărilor sugerează puritatea, gingășia, trimițând, prin extindere de sens, la persoana lui Iisus Hristos.

După cum am amintit mai sus, poezia românească de factură populară cunoaște și fenomenul completării silabelor de la sfârșitul cuvântului din vers, în vederea încadrării „versului catalectic (incomplet de cinci sau de șapte silabe) în tiparul de bază al versurilor acatalectice (cele complete de șase sau de opt silabe)”²⁴. În colindele almăjene întâlnim și astfel de procedee; iată câteva exemple de completări ale silabelor, sub diferite forme – cu *rie*, *re*, *u*, *o* sau *î*: „V-or cînta, v-or colinda, *rie*, (bis) / Mari boieri că să scula, *rie* (bis)” și „C-un

¹⁴ Id., *ibid.*, p. 166.

¹⁵ Nicolae Andrei, 63 de ani, profesor de istorie-geografie, Bănia, născut la Prilipeț.

¹⁶ Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 164.

¹⁷ Ovidiu Papană, *Colinda în Mehala: o restituire necesară*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2004, p. 100.

¹⁸ Monica Brătulescu, *op. cit.*, p. 90-91.

¹⁹ Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura Învierea, 2007, p. 17-18.

²⁰ Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, volumul 1, A-D, București, Editura Artemis, 1995, p. 75.

²¹ Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 165.

²² Id., *ibid.*, p. 167.

²³ Id., *ibid.*, p. 167.

²⁴ Ovidiu Papană, *Colinda în Mehala: o restituire necesară*, p. 100-101.

colac dă grîu spălatî. (bis) / Pietrișelie-n dîegițâlîe. (bis)²⁵; „*Leroloi*, Maica Prieșiestă, **re** / *Leroloi*, Poalîe sufulca, **rie**, / *Leroloi*, Fuga că mi-aș da, / *Leroloi*, Dîn gură-ntrăba, **re**”²⁶; „C-un pitac d-arjint curatî. (bis) / Să-mi fii, gazdo, sănătosî, / Dar dîn viesta lui Cristosî”²⁷; „Iest-on măr marîe rotatu, / [...] / Nicolaie făt frumosî. (bis) / Vântu-l mare-o aburatu, (bis) / Flori dîn măr s-au scuturato. (bis) / Dară-n vîrfu măroloîe (bis)”²⁸; „Încă io ci-am sprijonit, (bis) / Și la Iordan că ci-am duso (bis)”²⁹; „Lîngă bătrînul Crăciunu (bis) / Șăgia Sfîntul Anul Nou. / Lîngă Sfîntu Anu Nouo”³⁰; „Grăi bătrînu Crășiunî: (bis) / (B) Io-s bătrîn și dă dămurtî (bis) / Cîn' Tu, Doamnă, ci-ai născutî, (bis) / (B) Ș-încă io ci-am sprijonitî (bis)”³¹.

De asemenea, asistăm la unele suprimări de vocale sau de silabe pentru ca versul să poate fi încadrat în tiparul metric al liniei melodice, în simetria ei, procedeu adesea identificat în poezia orală³². Aceste suprimări se întîlnesc la începutul sau la finalul cuvintelor, marcate cu ajutorul cratimei sau al apostrofului: „Iest-on lacăt izon **lac'** (ăt)”³³; „*Leroloi*, Pă brumă-ncălțatî / *Leroloi*, ('N) poarta Iuziiei / [...] / *Leroloi*, La Sfîntu Iliie. / *Leroloi*, Iliie, **Ilî'**(e)”³⁴; „Micolaie **călărieșci'**. / Călărieșcie-n chip domnieșcie, / *Măru-ăl cu flori dalbe*, / Călărieșcie-n chip **domnieșci'**”³⁵; „D-în curcie la Ghiorghe Vodă, / *Mărul cu flori dalbe*, / D-în curcie la Ghiorghe **Vod'**”³⁶; „Ici-aici-aciastă curte, (bis) / *Doamnilî*, / Mult zmireate, **minunat'**”³⁷; „Iest'o masă marîe-ncinsă, / Dă boieri, Doamnă, **cuprins'**.”³⁸; „Ș-încă io ci-am sprijonitî (bis) / 'N ciasta poală dă vășmînt. (bis)”³⁹; „Astădz i-Ajunu, / Mîne-i **Crăciun'**.”⁴⁰.

Tot în textul colindelor, se remarcă folosirea în mod repetitiv a unor termeni care indică starea de bucurie, de exaltare sufletească, atât în forma lor arhaică, cât și în cea actuală: „**Bucurați-vă și vă veseliți** toți oamenii, toți oamenii, / [...] / Și cu palmele **să-l plusnim** (bis).”⁴¹ ori „Crăciune, moș bătrîne, / **saltă** cu noi foarte bine, / [...] / Păstorilor fluierași, / **din picioare să-mi săltați**”⁴².

Fiind o „urare versificată” întîlnită cu precădere în perioada Crăciunului⁴³, colindul cuprinde în structura lui, îndeosebi la final, formule prin care se face urarea de sănătate pentru gazde: „Că ne ducem la altu. / **Să trăiț, la mult an feriçit**. / Dacă Dumnezău ne va ajuta, / La anu n-om împreuna.”⁴⁴; „**Sănătacie-n ciastă casă**. (bis)” și „**Să fi, gazdo, sănătosî** (bis) / Dă viestea lu'sus Criestosî. (bis) / **Sănătacie-n ciastă casă**, (bis) / **Și la cîmp cu**

²⁵ Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 164.

²⁶ Id., *ibid.*, p. 166.

²⁷ Id., *ibid.*, p. 167.

²⁸ Id., *ibid.*, p. 168.

²⁹ Id., *ibid.*, p. 169.

³⁰ Id., *ibid.*, p. 171.

³¹ Id., *ibid.*, p. 170.

³² Ovidiu Papană, *Colinda în Mehala: o restituire necesară*, p. 101-102.

³³ Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 165.

³⁴ Id., *ibid.*, p. 166.

³⁵ Id., *ibid.*, p. 167.

³⁶ Id., *ibid.*, p. 167.

³⁷ Id., *ibid.*, p. 168.

³⁸ Id., *ibid.*, p. 169.

³⁹ Id., *ibid.*, p. 170.

⁴⁰ Id., *ibid.*, p. 172.

⁴¹ Id., *ibid.*, p. 174.

⁴² Nicolae Andrei, 63 de ani, profesor de istorie-geografie, Bănia, născut la Prilipeț.

⁴³ Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români. Crăciunul: studiu etnografic*, București, Librăriile Socec și C. Sfetea, Leipzig: Otto Harrassowitz, Viena: Gerold & comp., 1914, p. 51.

⁴⁴ Emil Petrovici, *Folklor din Valea Almăjului*, în „Anuarul Arhivei de Folklor”, III (1935), p. 41.

sănătăcie. (bis) / **Trăiască gazda, la mulți ani!**⁴⁵; „La tulpina viți ei (bis) / Cură vinu negrișorî. (bis) / [...] / **Să-ț fie dă binie, voinițele!**”⁴⁶; „**Să-mi fii, gazdo, sănătosî,** / Dar dîn vîesta lui Cristosî, / Și cu gloacîe dă fălos, / Can cu gloacîe, can cu tot.”⁴⁷; „**Să fiț, gazdo, sănătoasă,** / **Pân' la anul tot voioasă.**”⁴⁸; „**Să-l fiț, gazdo, sănătosî** (bis) / Ca dîn vîesta lu Cristosî. (bis)”⁴⁹; „**Să-m fii, gazdo, sănătos,** (bis) / (B) Cam cu vicîe, cam cu gloacîe (bis) / **La mulți ani cu sănătăcie!**”⁵⁰; „**Să trăiască găzdărița,** / să ne împle cotărița, / **să trăiască moșu'** / să ne împle coșu'. / **La anu' și la mulți ani!**”⁵¹; „Care **bucurie** / **și aici să fie** / de la tinerețe / pân' la bătrânețe. (bis)”⁵².

De asemenea, observăm dialogul ca formă de comunicare în desfășurarea acțiunii relatate de colindă. S-a constatat, nu doar în arealul studiat, că prin folosirea acestui procedeu „subiectele colindelor devin mai dinamice, primesc viață, iar manifestarea artistică este receptată cu mai mult interes de către ascultători”⁵³. Prin aceasta, personajele biblice sunt aduse în sfera acțiunilor și a tipologiilor specifice culturii tradiționale românești. Totodată, sunt puse alături unele personaje neincluse în episodul biblic al nașterii lui Iisus (de exemplu, Sfântul Ion alături de Moș Crăciun – personaj provenit din tradiție, nementionat în textele biblice). De altfel, personajele colindelor almăjene pot fi grupate în două categorii: personaje biblice, întâlnite mai ales în colindele creștine, și personaje diverse, în colindele precreștine. Dintre personajele biblice amintim: Dumnezeu (Domnul) – „Dumnîedzău”, Fiul lui Dumnezeu – Iisus Hristos („Cristos”), Maica Domnului („Maica Prîeșîesta”), Sfântul Petru, Sfântul Ilie, Sfântul Ioan („Sfîntul Sînciionu”), cei trei crai de la Răsărit, îngerul, Adam și Eva, Irod, Iuda. Îndeosebi numele lui Dumnezeu, al lui Iisus Hristos și al Fecioarei Maria apar în diferite ipostaze. Alte personaje sunt: bătrânul „Crășiuni”, „Sfîntul Anul Nou”, „junii” colindători, boierii, gazdele, o fiică de crai, păstorii („păcurarii”).

Așa cum se observă din exemplele de mai sus, componenta texturală a colindelor din Almăj cunoaște o varietate deloc de neglijat, remarcându-se în structura lor derivate diminutive sau completări de silabe, din necesități metrice. Majoritatea prezintă îndeosebi o valoare expresivă, cu o pronunțată încărcătură afectivă (vezi dativul etic sau formulele de urare). Un studiu detaliat ar merita prezența arhaismelor sau alterările fonetice ale unor termeni literari și redarea lor în variantă regională.

Pe lângă aceasta, e de reținut că în textele colindelor nu se reflectă cu exactitate episodul nașterii lui Iisus, în conformitate cu relatările evangheliștilor, ci sunt integrate aici elemente sau personaje care fac referire (explicit ori subînțeles) la comunitatea tradițională din arealul studiat.

În Valea Almăjului, obiceiul colindatului se situează cu precădere la un nivel spectacular, perpetuându-se mai mult ca manifestare și nu în mod obligatoriu din perspectiva păstrării textului ceremonial specific.

⁴⁵ Cu indicația autorului: „Vers vorbit” – Nicolae Ursu, *op. cit.*, p. 164.

⁴⁶ Cu mențiunea autorului: „Vers vorbit.” – id., *ibid.*, p. 165.

⁴⁷ Id., *ibid.*, p. 167.

⁴⁸ Id., *ibid.*, p. 167.

⁴⁹ Id., *ibid.*, p. 168.

⁵⁰ Id., *ibid.*, p. 171.

⁵¹ Florina-Maria Băcilă, 36 de ani, profesoară, Timișoara, originară din Dalboșeț.

⁵² Text cules din mai multe localități: Dalboșeț, Bozovici, Bănia, Pătaș.

⁵³ Ovidiu Papană, *Colinda în Mehala: o restituire necesară*, p. 99.

This work was cofinanced by the European Social Fund through the Sectoral Operational Programme for the Development of Human Resources 2007-2013, project number POSDRU/159/1.5/S/140863, Competitive Researchers in Europe in the Field of Humanities and Socio-Economic Sciences. A Multi-regional Research Network.

Bibliografie

- Brătulescu, Monica, *Colinda românească*, București, Editura Minerva, 1981.
- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri*, volumul 1, A-D, București, Editura Artemis, 1995.
- Evseev, Ivan, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura Înviearea, 2007.
- Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români. Crăciunul: studiu etnografic*, București, Librăriile Socec și C. Sfetea, Leipzig: Otto Harrassowitz, Viena: Gerold & comp., 1914.
- Papană, Ovidiu, *Categorii ale producțiilor folclorice muzicale românești*, Timișoara, Tipografia Universității de Vest, Facultatea de Muzică, 2006 (curs litografiat).
- Papană, Ovidiu, *Colinda în Mehala: o restituire necesară*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2004.
- Petrovici, Emil, *Folklor din Valea Almăjului*, în „Anuarul Arhivei de Folklor”, III (1935), p. 25-157.
- Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Editura Univers, 1999.
- Ursu, Nicolae, *Cântece și jocuri populare românești din Valea Almăjului (Banat)*, București, Editura Muzicală, 1958.
- Vrabie, Gheorghe, *Retorica folclorului: poezia*, București, Editura Minerva, 1978.

Informatori:

- Nicolae Andrei, 63 de ani, profesor de istorie-geografie, Bănia, născut la Prilipeț.
- Florina-Maria Băcilă, 36 de ani, profesoară, Timișoara, originară din Dalboșeț.